

عوامل مؤثر در تبلیغ وهايٓت(2)

عوامل مؤثر در تبلیغ وهابیت (2)

اعراب بسیار به مسئله قومیت اهمیت می دهند همین مسئله یکی از عواملی شده تا وهابیت راحت تر بتواند در بین اعراب و کشورهای عرب منطقه نفوذ کند. از دیگر وسائل نفوذ وهابیت را میتوان به در دست داشتن منابع عظیم نفت و گاز اشاره کرد. غربیان نیز با آگاهی از مسئله قومیت و به وسیله کشور عربستان و گروه وهابی توانسته اند اهدافشان را در منطقه که ایجاد تفرقه و ناامنی در کشورهای مسلمان است پیاده کنند. در ادامه بیشتر به مسئله قومیت و عوامل مؤثر در تبلیغ وهابیت اشاره خواهد شد.

9) اشتراک قومی و فرهنگی با کشورهای عربی

اشتراک قومی و فرهنگی وهابیت را با کشورهای عربی با در دست داشتن منابع عظیم نفت و گاز می توان عامل مؤثری در توسعه و گسترش وهابیت در منطقه دانست زیرا آنها می تواند با تحریک احساسات پیوند قومی و اشتراک فرهنگی و کمک اقتصادی در بین آنها نفوذ کرده و به اهداف شان نزدیک گردند:

در کتاب چالش های فکری و سیاسی وهابیت آمده است:

وهابیت از پتانسیل در منطقه برخوردار است که به راحتی می تواند با کشورهای منطقه ارتباط برقرار نماید آنها به دلیل اشتراک قومی با دیگر اعراب خاورمیانه و حوزه خلیج فارس از یکسو، و با بهره گیری از یک پارچگی دینی و کمک ثروت و منابع که در دست دارد از سوی دیگر، در کشورهای این منطقه نفوذ کند و با آنها روابط دوستانه برقرار سازد. و برای دولت های غربی نیز بهره خوبی خواهد بود زیرا از نظر دولت های غربی نیز یک رژیم دست نشانده غرب با این ویژگی که از نظر قومی و فرهنگی با دیگر اعراب منطقه اشتراک داشته باشد، بهتر می تواند خواسته های آنان را در این بخش از جهان عملی سازد و بر دیگر اعراب تحمیل کند. یک کشور غیر عرب که فاقد این ویژگیهاست (مانند ایران پیش از انقلاب)، هر چند به غرب وابسته باشد، به آسانی یک رژیم عرب (مانند مصر دوران حسن مبارک، عربستان یا عراق دوران صدام) نمی تواند 150 میلیون عرب نفوذ کند و با آنان از برادری و خویشی دم بزند. برای رژیم های عرب وابسته بسیار آسانتر است که در گرد همایی اعراب شرکت کنند و با چهره و نقاب پشتیبان منافع برادران عرب جا بزنند و در عمل، سیاست های پشت پرده اربابان غربی خود را پیاده کنند. بویژه اعراب که به مسئله «قومیت» اهمیت بسیار می دهند و رژیم های عرب نیز همواره می کوشند عامل قومیت را با استفاده از احساسات توده های عرب بر روابط و سیاست های اعراب در هر زمینه وارد کنند. از این مسیر، افزون بر اینکه در تفرقه در صفوف مسلمانان حاکم می شود، در منطقه نیز فارس و عرب و ترک و کرد در مقابل هم قرار می گیرند و زمینه اختلاف همیشه باقی می ماند. وهابی ها نیز افزون بر توان اقتصادی خود، به دلیل همین اشتراک قومی و زبانی با اعراب، امتیاز قابل توجهی در میان کشورهای منطقه دارند و از این امتیاز جهت اجرای سیاست های خود به صورت مطلوب بهره برداری می کنند.³¹

10) موقعیت جغرافیای

سر زمین عربستان با مساحت 2 میلیون و 240 هزار کیلو متر مربع، دارای موقعیت استراتژیک مهمی است زیرا از طرفی در سر زمین واقع شده است که سر شار از منابع و ذخایر نفتی قرار دارد بطور که فته می شود یک چهارم ذخیر جهان را در خود اختصاص داده است که این امر این کشور را در سطح جهان مطرح ساخته و به عنوان یک کشور دارای رکن مهم اقتصادی منطقه به او دیده می شود و از طرفی هم بر راه سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا قرار گرفته است. علی محمدی در کتاب شناخت عربستان چنین می نویسد:

از دیر باز موقعیت جغرافیای عربستان به علت واقع شدن بر راه سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا و رفت و آمد اقوام و ملل مختلف به آن، از اهمیت برخوردار بوده است اکنون این کشور به عنوان نقطه اتصال قاره آفریقا و آسیا، قرار گرفتن در منطقه ژئوپلیتیک خاور میانه، دسترسی به خلیج فارس و دریای سرخ و بر خوردهاری از وسعت بیشتر (دوازدهمین کشور جهان از نظر وسعت) به ویژه نسبت به دیگر کشور های جزیره العرب دارای اهمیت منطقه و جهانی است. کشور عربستان با 263 میلیارد بشکه نفت یعنی بیش از یک چهارم ذخایر جهان، رتبه اول در میان کشورهای دارنده منابع نفت را دارد. اگر چه طبق آخرین توافقات اوپک، این کشور روزانه 7053000 بشکه نفت صادر می کنند، اما قدرت تولید یازده میلیون بشکه در روز که تا پانزده میلیون قابل افزایش است، این کشور را به بزرگترین تولید کننده نفت مبدل ساخته است و آن را به عنوان بزرگترین کشور صادر کننده نفت پس از روسیه و آمریکا به جهان شناسانده است. در سال های اخیر تسهیلات ویژه عربستان برای جذب 100 میلیارد دلار سرمایه گذاری در منابع نفتی، بسیاری از شرکت های معتبر جهان را متوجه این کشور کرده است، علاوه بر سازمان اوپک، کشورهای ع صادرکننده نفت نیز از سال 1968م. تشکیلاتی بنام اوپک برای هماهنگی سیاستهای خود ایجاد نموده اند که محور آن عربستان سعودی است.³² کننده نفت نیز از سال 1968م. تشکیلاتی بنام اوپک برای هماهنگی سیاست های خود ایجاد نموده اند که محور آن عربستان سعودی است.³³ برخی می نویسند سر زمین عربستان دارای ویژگی های جغرافیای ذیل است:

الف) این سرزمین به خلیج فارس و دریای سرخ راه دارد و این دو آبراه حیاتی جهان را به هم پیوند می دهد.

ب) از سر شار ترین منابع نفتی منطقه نیز برخوردار است بطور که امکانات صدور نفت این کشور تا حدود 11 میلیون بشکه در روز نیز می رسد و قدرت اقتصادی ناشی از آن، این کشور را به صورت رکن مهم اقتصادی منطقه در آورده است. از 400 فروند کشتی تجاری که در ماه، از طریق تنگه هرمز می گذرد، به طور متوسط، افزون بر 236 فروند، از آن عربستان است.

ج) این سر زمین در موقعیتی قرار دارد که خطوط لوله انتقال نفت از سواحل خلیج فارس به دریای سرخ از این نقطه می گذرد، احداث خطوط و انتقال نفت اهمیت استراتژیک این منطقه را بیش از پیش نمایان می سازد.

د) از نظر نظامی نیز این کشور با اینکه موقعیت ممتازی دارد، به کمک درآمد نفت، تجهیزات و امکانات نظامی فراوانی برای خود فراهم آورده است که در عمل، تمامی کشورهای منطقه و حتی کشورهای غربی به این امکانات نظامی به عنوان امکانات بالقوه ای برای به اصطلاح دفاع از منطقه در مقابل تجاوز های خارجی می نگرند.³⁴

11) موقعیت زمانی

نا مناسب بودن موقعیت زمانی و شرایط کشورهای اسلامی یکی دیگر از عواملی بود که موفقیت و پیشرفت وهابیت کمک کرد زیرا در آن زمان امت اسلامی از هر طرف مورد تهاجم

استعمارگران همچون انگلیس، فرانسه، روس های تزاری و حتی آمریکایی ها قرار گرفته بود در آن شرایط وحدت بین مسلمین بیش از هر چیزی برای امت اسلامی ضروری می نمود، در چنین شرایط حساس جریان وهابیت نه تنها به سوی وحدت واتحاد اسلامی گامی برنداشت بلکه در صدد تفرقه و اختلاف بین مسلمین بر آمد و به عبارتی دیگر آب به آسیاب دشمن ریخت. علی اصغر رضوانی در کتاب «وهابیت را بهتر بشناسیم» آورده است: طرح مجدد افکار ابن تیمیه توسط محمدابن عبدالوهاب در بدترین شرایط تاریخی و اوضاع بسیارنا مناسبی صورت گرفت که امت اسلامی از چهار طرف مورد تهاجم شدید استعمار گران صلیبی قرار داشت و بیش از هر زمان نیاز به وحدت کلمه داشت. انگلیسی ها بخشی عظیمی از هند را با زور و تزویر از چنگ مسلمانان خارج ساخته و با پایان دادن به شوکت امپراطوری مسلمان تیموری، خواب تسخیر پنجاب وکابل و سواحل خلیج فارس را می دیدند و لشکر آنان گام به گام به سمت جنوب و غرب ایران پیشروی می کرد. فرانسوی ها به رهبری ناپلئون، مصر و سوریه و فلسطین را با قوه قهریه اشغال کرده و در حالی که به امپراطوری مسلمان عثمانی چنگ و دندان نشان می داد، در اندیشه نفوذ به هند بودند. روس هاس تزاری که مدعی جانشینی سزارهای مسیحی روم شرقی بودند با حملات مکرر به ایران و دولت عثمانی می کوشیدند قلمرو حکومت خویش را از یک سو تا قسطنطنیه و فلسطین و از سوی دیگر تا خلیج فارس گسترش دهند و بدین منظور اشغال نظامی ایران و دولت عثمانی و اروپا و قفقاز را در صدر برنامه های خود قرار داده بودند. حتی امریکایی ها نیز چشم طمع به کشور های اسلامی شمال آفریقا دوخته و با گلوله باران شهر های لیبی و الجزائر، سعی در رخنه و نفوذ در جهان اسلام داشتند، جنگ اتریش با دولت عثمانی بر سر صربستان و همکاری ناوگان جنگی هلند با انگلیسی ها در محاصره نظامی پایتخت الجزائر نیز در همین دوران بحرانی صورت پذیرفت.³⁵ در چنین دوران سختی که مسلمانان نیاز حیاتی به همدلی و همکاری بر ضد دشمن مشترک داشتند محمد ابن عبدالوهاب مسلمانان را به جرم «شفاعت خواهی از پاکان» و «زیارت اولیاء خدا» مشرک و بت پرست و واجب القتل خواند و مناطق شیعه و سنی نشین حجاز، عراق، شام و یمن را بخاک و خون کشید و اموال مسلمین را (به عنوان غنیمت جهاد با کفار) به غارت بردند.³⁶

12) سرا زیر شدن پول نفت

اقتصاد یکی از ابزار های مهمی تبلیغاتی و تاثیر گذار است زیرا در طول تاریخ کسانی بوده است که با استفاده از پول و ثروت دستگاه تبلیغاتی راه انداختند و آن چنان مؤثر واقع شده است که انسان های زیادی به راحتی از حق چشم پوشیده و در دام این شیادان گرفتار و اسیر مادیات شان شدند. سرزمین عربستان دارای ذخایر عظیم نفتی در جهان است بطوری که تا سال 1984 م 168/8 میلیارد بشکه برآورد شده بود و با تولید روزانه 11 میلیون بشکه نفت در روز، به این کشور در داخل سازمان اوپک و در میان تولید کننده گان نفت جهانی قدرتی داده است. این قدرت عظیم مالی امکانات اقتصادی گسترده ای در اختیار وها بیان قرار داده و حاکمان کشور سعودی نیز با گشاده دستی کامل وعدم نظارت و بر نامه های قانونی از پول نفت که ثروت ملی کشور به حساب می آید حیف. میل نموده و تا کنون مبالغ هنگفتی در سال صرف کمک به کشورهای دیگر و نهاد های بین المللی کند واز این طریق، بر تبلیغ اعتقادی و نفوذ و اعتبار سیاسی خود می افزاید. حامد الگار در کتاب وهابی گری در باره مهم بودن این ابزار میگوید: دو مطلب: نخست آنکه وهابیگری در تاریخ کاملاً طولانی و پر بار اندیشه اسلامی جایگاه ویژه ای ندارد این جنبش که ازاصالتی عقلانی بر کنار بود این نیک بختی را داشت که در شبه جزیره ای عربستان (هر چند در نجد نقطه ای نسبتاً کوچک و دور افتاده درین شبه جزیره) و در نتیجه در

نزدیکی حرمین، مرکز اصلی جغرافیایی جهان اسلام پدیدار شود و سرنوشت پشتمیا نان سعودی آن این بود که در سده بیستم به ثروت عظیم نفت دست یابند که بخشی از آن صرف تلاشهای برای تبلیغ وهابیگری در جهان اسلام و فراسوی آن شود. اگر این دو عامل نبود وهابیگری بصورت جنبش فرقه گرایانه ای کم اهمیت و ناپایدار به تاریخ سپرده می شد این دو عامل تا حدی تناسب با گرایش های دیگری در جهان اسلام موجب دوام به نسبت زیادی وهابیگری شد.³⁷ فراوانی در آمد نفت عربستان که تا حدود 11 میلیون بشکه نفت در روز است و نبود نظارت قانونی بر چگونگی خروج آنان سبب شده است حاکمان آن کشور با گشاده دستی کامل، ثروت ملی کشور را در راستای منافع خویش به مصرف برسانند و بوسیله آن در درجه اول کشورهای عرب و مسلمان و سپس دیگر کشورهای نیازمند جهان را به سوی خود جلب و از آن طریق اعتبار بین المللی برای خود کسب نماید. و با ایجاد صندوق سعودی برای توسعه که در سال 1974 تاسیس شد وامهایی با بهره کم در اختیار اعراب و کشورهای آفریقا، آسیا و امریکا لاتین که بیشتر این کمک ها نصیب کشورهای عرب و کشورهای مسلمان و وهابیت خیز مانند پاکستان و غیره شده است. در کتاب چالش های فکری و سیاسی وهابیت آمده: « کل میزان کمکهای خارجی عربستان که در سال 1978 نزدیک به 1 میلیارد و 500 میلیون دلار بود، در سال 1980 به 3 میلیارد و 30 میلیون دلار رسید». ³⁸ حاکمان وهابی مثل رهبر شان محمد بن عبدالوهاب که از فقر مردم در ترویج تفکرات خویش سوء استفاده نمود با دادن این کمک ها افزون بر این که توان اقتصادی خود را به نمایش می گذارد به جلب حکومتهای کوچک و گاه فقیر منطقه می پردازند به گونه ای که در برخی موارد وابستگی اقتصادی رژیم های کم درآمد به عربستان، پیروی سیاسی و نظامی آنها را هم در پی دارد، بهترین نمونه این رابطه، روابط عربستان با یمن شمالی و بحرین است.

لذا درآمد نفت یکی از ابزار های مهم تبلیغ وهابیت در جهان به حساب می آید. در این قسمت، علی اصغر رضوانی به بخشی از فعالیت های تبلیغی وهابی با بهره گیری از درآمد نفت، تنها در مدت یک سال آماری را بدین شرح ارائه می دهد:

- 1- فعالیت 500 مبلغ در موسوم حج سال 1417 هـ. ق.
- 2- دعوت از 1000 چینی به عنوان میهمان در سال 1417 هـ. ق.
- 3- دعوت از 1400 حاجی از آسیای میانه به عنوان میهمان در سال 1418 هـ. ق.
- 4- تاسیس کتابخانه در دانشگاههای چین.
- 5- تبلیغ وهابیت در کنفرانس های جهان.
- 6- 2000 مبلغ و 290000 فعالیت تبلیغی در مدت یک سال.
- 7- 5200000 فعالیت تبلیغی در عربستان در سال 1418 هـ. ق.
- 8- 300 جلسه درس دینی در مساجد بحرین در ماه صفر 1418 هـ. ق و 3650 سخنرانی و درس دینی و نشر 41176 نسخه نشریه های دینی در سال 1417 هـ. ق.
- 9- 3789 مورد فعالیت تبلیغی و پخش 11698 نسخه از نشریه های گوناگون در دبی.
- 10- 1418 سخنرانی و موعظه و نشر 13715 نسخه نشریه دینی در قطر.
- 11- 6000 فعالیت تبلیغی در فجیره امارات در ماه رمضان 1418 هـ. ق.
- 12- 165296 مورد فعالیت های تبلیغی در سال 1417 هـ. ق در پاکستان.
- 13- اعزام مبلغ در افغانستان، ایران، هند، نپال، موریتانی، بریتانی، پاریس و هلند.
- 14- 12990 فعالیت تبلیغی در بریتانیا در سال 1417 هـ. ق که شامل 10800 درس علمی در مدرسه ها، زندانها، بیمارستانها و .. بوده است.
- 15- دوره آموزشی برای مبلغان اندونیزی.

- 16- دوره آموزشی برای طلاب تاتارستان.
- 17- دوره فشرده عربی برای روسای جمعیت ها و مراکز اسلامی ونزوئلا.
- 18- دوره فشرده برای مبلغان امریکای لاتین در آرژانتین.
- 19- دوره برای مبلغان قزاقستان.
- 20- دوره برای مبلغان در کنیا.
- 21- بر پای همایش مبلغان در تا یلند.
- 22- بر پای همایش مبلغان در سنگال.
- 23- بر گذاری دوره ای برای ائمه جماعات ومبلغان در غرب آفریقا.
- 24- بر گذاری دوره ای برای ائمه جماعات و مبلغان در قرقیزستان.
- 25- بر گذاری دوره ای برای ائمه جماعات ومبلغان در آمریکا.
- 26- برگزاری دوره ای تربیت مبلغ در اکراین.
- 27- تاسیس دانشسرای تربیت مبلغ در چین.
- 28- دیدار دبیر کل «رابطه العالم الاسلامی» با مسئولان سیاسی کشور ها.
- 29- رسیدگی به مسجد های بوسنی.
- 30- ساخت 104 مسجد در فلپین.
- 31- ساخت وترمیم 90 مسجد در بوسنی.
- 32- سهیم شدن در ساخت 1359 مسجد در جهان.
- 33- کمک به 300 مسجد در بلژیک.
- 34- برگزاری دوره ای تربیت مبلغ در روسیه.
- 35- فعالیت در دانشگاه مسکو.
- 36- اعطای بورسیه تحصیلی به 34 کشور.
- 37- ایجاد دانش سرای علوم عربی و اسلامی در توکیو.
- 38- 3891 دانشجوی فارغ التحصیل از دانش سرای علوم اسلامی و عربی اندونزی.
- 39- به راه انداختن کاروانهای تبلیغی کردستان عراق.
- 40- کمک رسانی به 100000 پناهنده آذر بایجانی.
- 41- چاپ 321000 نسخه کتاب برای بوسنی.³⁹

محمد حسین ابراهیمی در کتاب تحلیل نو بر عقائد وهابیان در این رابطه می نگارد: «بعد از فوت شیخ عقیده و آرای او با حمایت و پشتوانه سیاست های داخلی وخارجی به گونه ترویج وتبلیغ شد که در زمان حاضر بسیاری از حاکمان فعلی عربستان و بر خی از عالمان دینی و قضات شرعی در عربستان از او پیروی می کنند و بر خی کشور های دیگر اسلامی از قبیل پاکستان و بر خی از مردم حاشیه نشین ایران و افغانستان نیز تحت تأثیر این عقاید قرار گرفته اند. وهابیان این مسلک را در کشور های اروپایی و آمریکایی وقاره آسیا با ساختن مسجد و کتابخانه و نشر قرآن کریم و اعزام مبلغان دینی وامثال آن گسترش می دهند».⁴⁰ در کتاب تحلیل نو بر عقاید وهابیان آمده است: «سال هاست وهابیان می کوشند رهبری جوامع اسلامی را به دست گیرند. از روزی که استعمار، این جریان را آفرید در آرزوی چنین روزگاری بوده و در این راه از تمامی امکانات بهره می گیرند. ثروت های بیکران خدادادی نفت را به دلار تبدیل و با آن بسیاری از مسلمانان را به سوی خود می کشند».⁴¹

13) تلاش های گسترده سیاسی و اقتصادی وهابی ها در منطقه
تلاش وفعالیت های گسترده سیاسی و اقتصادی وهابی ها در عرصه های بین المللی و

منطقه ای و ضعف اقتصادی، سیاسی و نظامی کشورهای اعراب منطقه یکی دیگر از عوامل تثبیت، توسعه و پیشرفت وهابی ها در میان کشورهای عربی است. گسترش روابط دیپلماتیک با کشورهای جهان و مناسبات استراتژیک با غرب بر اغلب کشورهای عربی و همگرایی های عربی اسلامی مانند: شورای همکاری خلیج فارس اتحادیه عرب و سازمان کنفرانس اسلامی، نقش بسیار زیادی در نفوذ و تأثیر این فرقه در کشورهای عرب منطقه دارد.

اسد علیزاده در مورد این گونه فعالیت های وهابیت در منطقه چنین آورده:
فعالیت سیاسی این گروه که از سال های دهه 1960 م. در منطقه خاورمیانه و حوزه خلیج فارس روبه افزایش بود، پس از افزایش فوق العاده در آمد نفت در سال 1973 م. به طرز چشم گیری در منطقه و جهان گسترش یافت. گسترش روابط دیپلماتیک که ناشی از افزایش قدرت اقتصادی و پیرو آن، نفوذ سیاسی وهابیان بود، سبب افزایش اعتبار سیاسی این گروه در منطقه شد. در این زمینه، نقشی که دولت های غربی در راستای افزودن بر اعتبار وهابی ها در منطقه بازی کرده اند و می کنند، قابل توجه است. در حال حاضر، عربستان با 77 کشور جهان روابط دیپلماتیک دارد که همگی در آن کشور دارای سفارت خانه هستند و از این تعداد، 68 کشور، سفیر مقیم در عربستان دارند.⁴² وی معتقد است که فعالیت عربستان در زمان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به سفارش دولت های غربی بیش از پیش گسترش پیدا کرد لذا می نگارد: با آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، فعالیت دیپلماتیک سران وهابی افزایش فوق العاده ای یافت و حاکمان وهابی تحت آموزش های متحدان غربی خود، به ویژه امریکا، طرح هایی برای حل مسائل منطقه ارائه کردند و در ماه فوریه سال 1981 م. یعنی چند ماه پس از آغاز جنگ تحمیلی، کنفرانس سران عرب در طائف به خواست عربستان و با شرکت صدام حسین تشکیل شد تا موضع اعراب منطقه در قبال دولت جمهوری اسلامی ایران هماهنگ شود. از نظر غرب و رژیم عربستان لازم بود که با در گرفتن جنگ تحمیلی در منطقه خلیج فارس، نیروهای موجود در منطقه تا حد ممکن با کنار گذاشتن اختلاف هایشان، به صورتی یک پارچه در قبال این جنگ موضع بگیرند و در صورت نیاز، در روند آن مداخله کنند تا در نهایت، باعث اتلاف هر چه بیشتر نیروهای دو طرف گردد. به این منظور، در اسفند ماه 1359 در بیانیه ای که در ریاض منتشر شد، طرح تشکیل شورایی از 6 کشور جنوبی خلیج فارس اعلام گردید و در اردیبهشت ماه 1360 (ماه مه 1981 م.) دولت عربستان در پی تماس ها و فعالیت های شدید دیپلماتیک یک ساله خود، همراه با کویت، امارات عربی متحده، عمان، قطر و بحرین، شورای همکاری را تشکیل داد. هدف از تاسیس این شورا که در ظاهر حفظ امنیت کشورهای منطقه خلیج فارس و برقراری همکاری اقتصادی، فرهنگی و اطلاعاتی میان آنهاست، در اصل، مقابله با دولت جمهوری اسلامی ایران و ایستادگی در برابر گسترش نفوذ عقیدتی آن در منطقه است. شورای همکاری خلیج فارس افزون بر درگیر کردن همه کشورهای منطقه در مسائل مختلف موجود و ترغیب آنها به پیروی از خط مشی سیاسی عربستان و در نتیجه، سیاست کلی غرب و امریکا، نوعی رهبری و برتری استراتژیک سیاسی، نظامی و اقتصادی نیز به عربستان داده است. بدیهی است که نقش تعیین کننده عربستان در شورای همکاری هم متکی به توان اقتصادی آن کشور و هم برخاسته از وابستگی شدید به غرب است.⁴³ وی می افزاید: رژیم وهابی در منطقه به عنوان محافظ منافع اقتصادی غرب ایفای نقش می نماید و همواره با استفاده از نفوذ سیاسی و دیپلماسی خود در میان کشورهای عضو اوپک به ویژه کشورهای عرب عضو این سازمان، در راستای حفظ منافع اقتصادی غرب بهره برداری کرده است.

اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و تغییر موازنه قدرت در منطقه، و بر هم خوردن ساختار قبلی غربی ها، نقش دیپلماسی عربستان به عنوان عامل همگرایی نیروهای طرفدار

غرب در این بخش از جهان، با مسئولیت بیشتری، اهمیت بیشتری نیز یافت و از این نظر، بر قدرت و اعتبار آن کشور در منطقه افزوده شد. کوتاه سخن این که به دلیل 1- ضعف های ذاتی بیشتر دولت های عرب منطقه 2- شکست رژیم بعثی عراق در جنگ تحمیلی علیه ایران و در نتیجه، بی اعتمادی کشورهای منطقه نسبت به سیاست های عراق، رژیم وهابی عربستان با کمک و خواسته اربابان غربی خویش به ویژه آمریکا روز به روز نفوذ بیشتری در منطقه به دست آورد و دولت های کوچک این بخش از جهان را پیش از پیش به خود وابسته سازد.⁴⁴ چنانکه اشاره شد کشور عربستان در منطقه به دلیل ضعف اغلب کشورهای عربی از اهمیت و قدرت خاصی برخوردار است و از این رو مورد توجه دولت های غربی بوده و به عنوان محافظ منافع آنان ایفای نقش و وظیفه می نماید. اما ضعف های کشورهای اعراب منطقه را در موازنه با قدرت سیاسی، اقتصادی و نظامی عربستان، می توان در زمینه های زیر برشمرد:

1- کمی وسعت قلمرو و تعداد جمعیت

کشورهای عرب نشین منطقه نسبت به عربستان از مساحت و جمعیت کمی برخوردارند، دیگر کشورها از 500 کیلومتر تا 430 هزار کیلومتر مربع مساحت دارند، در حالی که تنها مساحت عربستان بیش از 2/24 میلیون کیلومتر مربع است. جمعیت این کشورها نیز به جز عراق و یمن، نسبت به عربستان بسیار کم و اندک است چنانکه گفته شده کشورهای دیگر منطقه جمعیتی بین 290 هزار تا 1/8 میلیون نفر دارند. در همین حال، براساس برآورد بانک جهانی، جمعیت عربستان 11/6 میلیون نفر برآورد شده است. این تفاوت ها می تواند بالقوه باعث نفوذ و تسلط بیشتر عربستان، در کشورهای ضعیف اعراب منطقه به حساب آید.

2- ضعف و وابستگی اقتصاد کشورهای منطقه از درآمد نفت

از لحاظ اقتصادی بیشتر کشورهای عربی منطقه نسبت به عربستان دارای اقتصاد ضعیف و وابسته هستند، زیرا آنها نیز که عمدتاً از طریق درآمد نفت تأمین می شوند، آشفستگی دایمی بازار جهانی نفت و کمی نسبی تولید، همواره در معرض خطر ناشی از بحران های اقتصادی و زد و بندهای نفتی بین المللی هستند. اما در چنین وضعیتی عربستان با منافع گسترده و تولید عظیم نفتی و ذخایر فراوان ارزی خود از مهره های مهم در بازار جهانی نفت به شمار می آید. این کشور با چنین موقعیتی می تواند با ایجاد تغییر در میزان تولید و کاهش قیمت نفت، آثار اقتصادی مهمی برجای گذارد و ثبات کشورهای ضعیف منطقه را به خطر اندازد. قدرت مالی دولت وهابی عربستان، برتری این کشور را در منطقه و جهان عرب نمایان می سازد.

3- ضعف های قدرت نظامی کشورهای عرب و قدرت نسبی عربستان

از بُعد قدرت نظامی نیز کشور عربستان با اکثر کشورهای عربی منطقه قابل مقایسه نیست به عنوان مثال، شمار نیروهای مسلح کشورهای حوزه خلیج فارس (به جز ایران، عراق و عربستان) بین 2800 نفر (بحرین) تا 43 هزار نفر (امارات) و شمار کل آنها حدود 85 هزار نفر است، عربستان به تنهایی، افزون بر 67 هزار نفر نیروی مسلح دارد.⁴⁵ این گونه تفاوت و برتری های نظامی عربستان با برخورداری از تجهیزات فراوان نسبت به دیگر کشورهای جنوبی خلیج فارس، باعث سلطه و نفوذ آن کشور بر کشورهای ضعیف عربی و منطقه می گردد.

4- وابستگی اقتصادی و سیاسی کشورهای عربی

بیشتر کشورهای منطقه از استقلال و خود کفایی لازم اقتصادی و سیاسی برخوردار نیستند بلکه به قدرت های خارجی وابسته اند، که این وابستگی نظام های اقتصادی و سیاسی آنان را در قبال تحولات اقتصادی، سیاسی و نظامی جهانی و منطقه ای آسیب پذیر کرده است. اما در چنین شرایطی دولت وهابی عربستان می کوشد خود را به عنوان پشتیبان همه این کشورها

در زمینه های اقتصادی، نظامی و سیاسی مطرح و تحمیل کند. برخورداری عربستان از قدرت نظامی بیشتر نسبت به این کشورها نیز عامل اطمینان بخشی برای این دولت های وابسته وضعیف شده است و آنها که درک و خودباوری از مفهوم استقلال را ندارند، برای حفظ موجودیت خود حمایت عربستان را که نفوذ آن را بدنبال دارد می پذیرند.

اسد علیزاده می گوید: «نفوذ سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دولت وهابی عربستان آنچنان گسترده و مؤثر بوده است که برخی کشورهای عرب منطقه مانند: امارات، کشور دوم وهابی در منطقه به شمار می آید. این کشور در سیاست های خود، هماهنگ و همگام با عربستان، در تبلیغ و گسترش وهابیت در تمامزمینه ها تلاش می کند. نقش امارات در پیدایش گروه وهابی، تندرو و خشن طالبان، مؤید این ادعاست».⁴⁶

14) عملکرد برخی افراد نا آگاه و افراطی

جوامع بشری و ارزش های دینی از دیر زمان در معرض آسیب از ناحیه دو گروه و دو نوع طرز تفکر بوده و چه بسا خسارات و پیامد های تلخ را از ناحیه آنها متحمل شده است و امروزه نیز جامعه انسانی و ارزش های دینی از این دو نوع طرز تفکر تهدید می شود، و بهانه به دست سودجویان و بیگانگان می دهد؛ گروه اول افراطیون زیاده رو و دسته دیگر تفریط گرایان سست عنصر. در جهان معاصر علیرغم اینکه دنیای علم و ارتباطات و تکنولوژی نامیده می شود و جهان به شکل دهکده درآمده است متأسفانه می بینیم باز هم این دو گروه با رفتار و عملکرد نسنجیده خویش آب به آسیاب دشمن ریخته و وجود شان سوژه ای برای اهداف سوء آنان قرارگرفته است بزرگان دین عمل آنها را حاکی از جهل، و به خود شان لقب جاهل داده است لذا میفرماید: لایری الجاهل إِمَّا مُفْرَطًا او مُفْرَطًا. علیرغم این که دین اسلام دین اعتدال و رو به پیشرفت است هر جا که افراط یا تفریط در کار بوده در روند رو به رشد آن وقفه یا خللی ایجاد کرده و وسیله ای برای تبلیغ بیگانگان قرار گرفته است یکی از مواردی که از این ناحیه آسیب دیده است و بهانه ای برای دشمنان داده است مسئله توسل است زیرا در اینجا نیز یک گروه هستند که در مسئله توسل کوتاهی می کنند، اشکال تراشی می کنند، توسلی را که قرآن و روایات اجازه داده قبول ندارند وزیر سوال می برند و گمان می کنند که توسل با کمال توحید منافات دارد و حال آنکه حقیقت و روح توسل را نفهمیده اند زیرا توسل به اولیاء الله بخاطر عبادت و اطاعت و قربشان در پیشگاه خداوند نه تنها با توحید منافات ندارد بلکه تأکیدی است بر مسئله توحید و همه چیز را از خدا خواستن. گروه دوم گروه افراطی هستند آنهایی که بوسیله توسل راه غلو و بلوغ را پیش گرفته اند خطر این گروه علاوه از خطر وهابیت تفریطی کمتر نیست و می توان گفت یکی از عوامل پیدایش گروه اول کردار و گفتار این گروه افراطی است این گروه تعبیراتی دارند که با توحید افعال سازگار نیست یا تعبیراتی دارند که با توحید در عبادت سازگاری ندارد در حالی که «لاموثر فی الوجود الاالله» موثر واقعی در جهان هستی خداست و هرچه که غیر او دارد از اوست لذا میطلبند که ما همانطوریکه بامنکران توسل صحیح و معقول مبارزه و یا ارشاد نماییم و از سیر انحراف به راه راست هدایت کنیم. گروه افراطی و غلات را نیز باید ارشاد کرده و به راه صحیح باز گردانیم در واقع می توان گفت یکی از عوامل پیدایش منکران توسل و گروه تفریطی و غلو را پیش می گیرند طبیعی است که گروه تفریطی در مقابل آنها پیدا می شوند و این یک قانونی است که این دودسته انحرافی لازم و ملزوم یکدیگر بوده و خواهند بود و هردو راه خطا را می پیمایند⁴⁷ حرکت های نسنجیده و ناشایست که بعضی از عوام در کنار قبر پیامبر و یا مزارهای سایر اولیاء الهی انجام میدهند بهانه و سوژه ای برای دشمنان و مغرضان می سازد، وهابیت نیز این حرکت بیجا و ناشایست این گروه عوام را به اصل مذهب شیعه نسبت داده و بدنام می

نمایند.

آیت الله مکارم تحت عنوان «وظیفه ای خطیر علمای اسلام» می نگارد:
از آنجا که گاه کارهای بعضی از عوام بهانه هایی به دست مخالفان می دهد سزاوار است همه علماء اعلام و دانشمندان اسلام از حرکات نسنجیده بعضی از عوام در کنار قبر پیامبر یا ائمه بقیع و سایر امامان معصوم وقور شهداء و بزرگان اسلام جلوگیری کنند و مفهوم واقعی زیارت و توسل و تبرک و شفاعت طلبیدن را به آنها تعلیم دهند. به همه مردم بگویند، همه چیز و همه کار به دست خدا و او مسبب الاسباب و قاضی الحاجات و کاشف الکربات و کافی المهمات است. و اگر پیامبر(ص) و امامان معصوم متوسل می شویم آنها به اذن پروردگار وبا استمداد از ذاتاک او کاری انجام می دهند یا پیشگاه خداوند شفاعت می کنند و از او تقاضای بر آمدن حاجت می نمایند. سجده کردن بعضی از عوام در برابر قبور مقدس تعبیرات که بوی الوهیت نسبت به آنان می دهد گره زدن چیزی به ضریح آنان و مانند اینها، همه از امور ناشایست و مشکل آفرین است و چهره یک کار مثبت و بسیار سازنده (زیارت) را دگرگون می سازد و بهانه به دست این و آن می دهد تا مردم را از برکات زیارات محروم سازند⁴⁸
نویسنده کتاب چالش های فکری و سیاسی وهابیت می گوید:

«ابن عبدالوهاب و نجدیان با نسبت دادن کفر و شرک و بدعت به مسلمانان، به قتل و غارت پرداختند. البته رفتار های غلات شیعه نیز بر این ادعا و بینش دامن می زد. وهابیان با دستاویز قرر دادن عقاید باطل آنها، مردمان نجد را بر می انگیزتند. در واقع، القای روحیه ای جهادی، بدعت زدایی و مبارزه با کافران و مشرکان، عوام الناس را پیرامون ابن عبدالوهاب و محمد سعودی گرد می آورد و زمینه ساز گسترش وهابیت می گشت».⁴⁹

15) استفاده از وسائل ارتباطی

امروزه که دنیا به شکل دهکده درآمده بطور که زمینه ارتباط با اوضاع واحوال جهان از هرخانه ای برای هرکسی فراهم است و دنیا دنیای ارتباطات است اما هرکسی که از منابع و پشتیبانی اقتصادی بیشتری برخوردار است می تواند با مردم جهان ارتباط بیشتری برقرار سازد زیرا اگر وسیله باشد اما بودجه لازم را نداشته باشد باز هم فعالیت مطلوب را نخواهد داشت. وهابیت که امروزه با دردست داشتن سرزمین زرخیز عربستان و تکیه بر ثروت عظیم خدادادی توانسته است به جریان نیرومندی اقتصادی منطقه تبدیل شود و سازمان های بی شماری را در جهان برای تبلیغ مرام خویش بنیان نهد. به ویژه در کشورهای ایران و پاکستان و سائر مناطق سنی نشین که اغلب از فقر و استضعاف رنج می برند سرمایه گذاری های فراوان نماید و مدارس علمیه تاسیس کرده و پول هایی را برای طلاب، محصلین، معلمین و .. خرج کند و آنها را به سیاست های عربستان جذب نماید؛ از طریق وسائل ارتباطی جهانی همچون شبکه های تلویزیون، ماهواره ها و سایت های فعال شبانه روز دست به فعالیت بزند و هزینه های هنگفت را در این راه به مصرف برسانند. یک روزنامه الجزایری در گزارشی پیرامون تبلیغ وهابیت و سلفی گری تکفیری بیان داشت: «در حال حاضر بالغ بر 5 هزار سایت اینترنتی وجود دارد که به ترویج نظریات و عقاید گروه تروریستی القاعده و مبارزات مسلحانه می پردازد. طی گزارشی به نقل از خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، این روزنامه الجزایری در گزارشی از افزایش سایت هایی که به ترویج و اشاعه افکار گروه تروریستی القاعده که بر پایه فرقه وهابیت پایه گذاری شده است، پرده برداشت. در این گزارش آمده است: «تاکنون 5 هزار سایت اطلاع رسانی برای تبلیغ این گروه تروریستی و تشویق به انجام عملیات تروریستی یا به زعم آنها مبارزات مسلحانه و جهاد وجود دارد که از آن به عنوان دستاویزی برای مبارزه با آمریکا بهره می برند. در ادامه بیان شده

است: «مسئولان این سایت ها که خود را جهادگران سلفی می نامند از این حربه برای تبلیغ وهابیت و عملیات تروریستی بر ضد مسلمانان استفاده می کنند. این در حالی است که در سال 1998 تنها 12 پایگاه اینترنتی در این زمینه وجود داشت اما پس از حوادث یازده سپتامبر و افزایش روند فعالیت این گروه، این تعداد در سال 2005 به 4800 سایت و در حال حاضر بالغ بر 5000 سایت اینترنتی است».⁵⁰

16) تلاش بی وقفه فرهنگی در راستای ترویج وهابیت

وهابیان با دارا بودن موقعیت مهم مکانی و داشتن دلار های نفتی تلاش های فرهنگی متداوم را در راستای ترویج وهابیت بکار می گیرند و با شیوه های مختلف فعالیت دارند هر چند منجر به اختلاف و پراکندگی امت اسلامی و تقویت دشمنان اسلام شود. علی اصغر رضوانی در کتاب «وهابیان را بیشتر بشناسیم» می نگارد: وهابیان با پشتوانه دلار های نفتی به جای اینکه در آن مکان مقدس که از همه مسلمانان ومذاهب گوناگون وجودا دارد، در صدد ایجاد اتحاد و یک پارچگی بین امت اسلام در مقابل کفر و دشمن مشترک باشند، هر روزه در حال فتنه گری و تفرقه افکنی بین مسلمانان اند، و لذا افراد مذاهب را نزد یکدیگر کافر معرفی کرده و از این راه بذر نفاق را در جامعه اسلامی می نشانند. اینک به برخی از فعالیت آنها در این راستا اشاره می کنیم:

- 1- تألیف و چاپ و نشر کتاب هایی با تیراژ بالا بر ضد دیگر مذاهب اسلامی به زبانهای گوناگون، و به طور رایگان قرار دادن آنها به زائران مکه ومدینه.
- 2- تحقیق و چاپ و نشر کتاب های ابن تیمیه وشاگردانش که افکار او را داشته ووام دار او بوده اند و نیز ترجمه آن کتابها که عموماً بر ضد مذاهب دیگر خصوصاً برضد شیعه است. آنان این کتاب ها را به انحاء مختلف بین مسلمانان توزیع می کنند.
- 3- ترویج افکار ابن تیمیه و محمد بن عبدالوهاب بین مسلمین، و این که دین صحیح همین است و به دنبال آن پیاده کردن آن در بین مسلمین.
- 4- استفاده از رایزنی های فرهنگی دولت سعودی در کشور های مختلف جهان برای انتشار افکار وهابیت و توزیع کتاب های علمای خود که اکثر آنها بر ضد دیگر مذاهب اسلامی است.
- 5- استخدام افراد در کشور های مختلف و تأسیس مراکز علمی توسط آنها برای جلب افراد وافکار عمومی مردم، تا در صورتی که ساده لوح بودند آنان را به مذهب خود جلب کنند، و گر نه با تطمیع و دادن اموال بسیار و در صورت عملی نشدن دو مورد قبل، با تهدید و ارباب او را پیرو مذهب خود کنند که می توان از باب مثال، به سپاه صحابه در پاکستان و طالبان در افغانستان ونوده العلماء در هندوستان اشاره کرد.
- 6- تصویب اعطای مدرک لیسانس ودکتری به دانشجویان و محققان مشغول به تحصیل دردانشگاه های عربستان و دیگر کشور ها، برای مقالات و کتاب ها و تحقیقات بر ضد دیگر مذاهب اسلامی یا در راستای تأیید عقاید ابن تیمیه و پیروان او. و لذا هر روز شاهد گستردهتری در مورد کتاب آنان هستیم.
- 7- انتخاب خطیبان مخصوص به جهت نماز های جمعه، علی الخصوص در مسجدالحرام ومسجدالنبی (صلی الله علیه وآله) در ایام حج و ماه مبارک رمضان، به جهت ترویج افکار ابن تیمیه و محمد ابن عبد الوهاب، وتبلیغات مسموم وزهر آگین بر ضد دیگر مذاهب اسلامی.
- 8- تنظیم ونشر نوار های صوتی و ویدیویی و سی دی های تصویری به زبان ها واشکال مختلف بر ضد دیگر مذاهب اسلامی و ترویج افکار وهابیان، بین حجاج و مسلمانان کشور های اسلامی.
- 9- قرار داد وتبانی با مجله ها و نشریات و روز نامه های جهان به جهت چاپ و انتشار عقاید خود

- و تهاجم گسترده بر ضد مخالفان.
- 10- ایجاد مراکز رادیویی و تلویزیونی و ماهواره ای به زبان های مختلف بر ضد مخالفان و انتشار عقاید وهابیت.
- 11- نفوذ در کشور های فقیر اسلامی و کمک رسانی مالی و غیر مالی از قبیل ساختن مسجد و تأسیس مراکز مختلف به جهت ایجاد محبوبیت و جلب اذهان عمومی مردم، تا از این راه، افکار خود را منتشر ساخته و مردم را بر ضد مخالفان تحریک نمایند.
- 12- استخدام مزدورانی قلم به دست و اجیر کردن آن ها از بین دیگر مذاهب اسلامی به جهت خدمت به آیین وهابیت.
- 13- تربیت اشخاصی به جهت مناظره و بحث و به کار گیری آنها در مراسم حج و اعزام آنها به خارج از کشور برای تبلیغ آیین وهابیت⁵¹

نتایج و پیشنهادات:

از آنجای که بنای تفکرو اندیشه ای وهابیت روی برداشت سطحی و جمود فکری بنیان گذاران این فرقه مبتنی شده است و از احتوای عقلانیت و خردمندی لازم برخوردار نیست و از این مختصر نیز بدست می آید که پیشرفت و گسترش جریان وهابیتگری در طول دو قرن اخیر بخاطر علل و عواملی برون دینی بوده است که برخی بخاطر پدیدار شدن این پدیده در نقطه بسیار تاریخی و مهم از لحاظ قداست و دارای منابع سرشار خدادادی ان سرزمین است و برخی هم در اثر نا آگاهی جوانان و رفتار های نامناسب برخی از مسلمین بوده است. لذا می بایست برای بیدار کردن مردم با شناساندن هویت این جریان منحرف و واکسینه کردن جوانان بوسیله ای آشنایی با معارف دینی کار و تلاش بیشتر صورت گیرد و از هر گونه گفتار و رفتار که تبدیل به بهانه و ابزار تبلیغی این گروه می شود بپرهیزیم.

31. 11432 .3433-37 .3434-37 .114 .35- .27.36 .36.37-34 .13-14 .38 .11639 .205.40204 .24.41 .10742 .12144.11943 .119.45-121 .123.46 .124.47 .248.48247 .11149 .51.108.50 .www.askquran.ir .18

1. 13792 : .1386.3 : .13874 () .1388.5

13896 .1386.7 4 226 .13808 () : .1364.9 .1386.10

1381.11 : .138512 () .138613 .1386 .14 : .138415 () - 7

1386.: